

Regionální pravidla pro meziknihovní služby

Regionální funkce knihoven 2023, 22. 11. 2023

PhDr. Dana Petrádová, PhDr. Anna Nerglová, Bc. Jitka Kutmon

Bibliothek Liberec
Knihovna Liberec
Library Liberec

Obsah

- Co předcházelo novým metodickým pokynům
- Proč potřebujeme nové metodické pokyny?
- Nové metodické pokyny pro meziknihovní služby (MS)
- Co ubylo
- Co přibylo
- Co je nejdůležitější a stále platné
- Krajské metodické pokyny
- Metodické pokyny Libereckého kraje
- “Tahák”

Co předcházelo novým metodickým pokynům

- v souvislosti s MS v posledních letech především služba ZÍSKEJ
- průzkumy (2016, 2017, 2019, [2021](#)) -> KNIHOVNY JSOU VE VZTAHU K MEZIKNIHOVNÍM SLUŽBÁM NEJEDNOTNÉ
- kontroverzní jsou všechny otázky týkající se placení, ale i např. druhu zasílaných dokumentů nebo zhotovování kopií neregistrovaných uživatelům
- otázka: Měla by se podle vás změnit a rozšířit základní pravidla pro poskytování MVS, aby reflektovala současné potřeby a zájmy knihoven i čtenářů? -> ano! (původní metodické pokyny byly z roku 2002)
- seminář **Trendy v poskytování meziknihovních služeb** v ČR 15. 6. 2022 v Praze (pro praktiky z knihoven s nejvyššími počty objednávek i požadavků dle typu typu knihovny).

Seminář Trendy v poskytování meziknihovních služeb

- cíle:
 - zjistit postupy používané v různých typech knihoven
 - definovat problémy, se kterými se v rámci MS potýkají
 - zjistit názory na otázky, které v současnosti rezonují
 - shromáždit podněty pro dopracování metodických pokynů, tak aby byly pro meziknihovní služby obecně použitelné a využitelné a nevycházely jen z praxe NK ČR
- výsledek:
 - sdílení zkušeností
 - definování a upřesnění konkrétních změn v metodice meziknihovních služeb a přenesení do nově vznikajícího dokumentu

Proč potřebujeme nové metodické pokyny?

- potřeba aktualizace zastaralých termínů a metod
- implementace nových systémů (nové portály, důraz na elektronickou komunikaci)
- modernizace jednotlivých procesů (přímá komunikace, zrychlení zpracování a vyřízení objednávek atd.)
- zestručnění a zpřehlednění textu metodiky
- promítnutí aktuální praxe a problémů (DNNT, fakturace, atd.)
- opora pro knihovníky
- MNOHO knihoven MS NEPOSKYTUJE (zpravidla městské/obecní)

Nabízejí knihovny meziknihovní služby? (průzkum 2021)

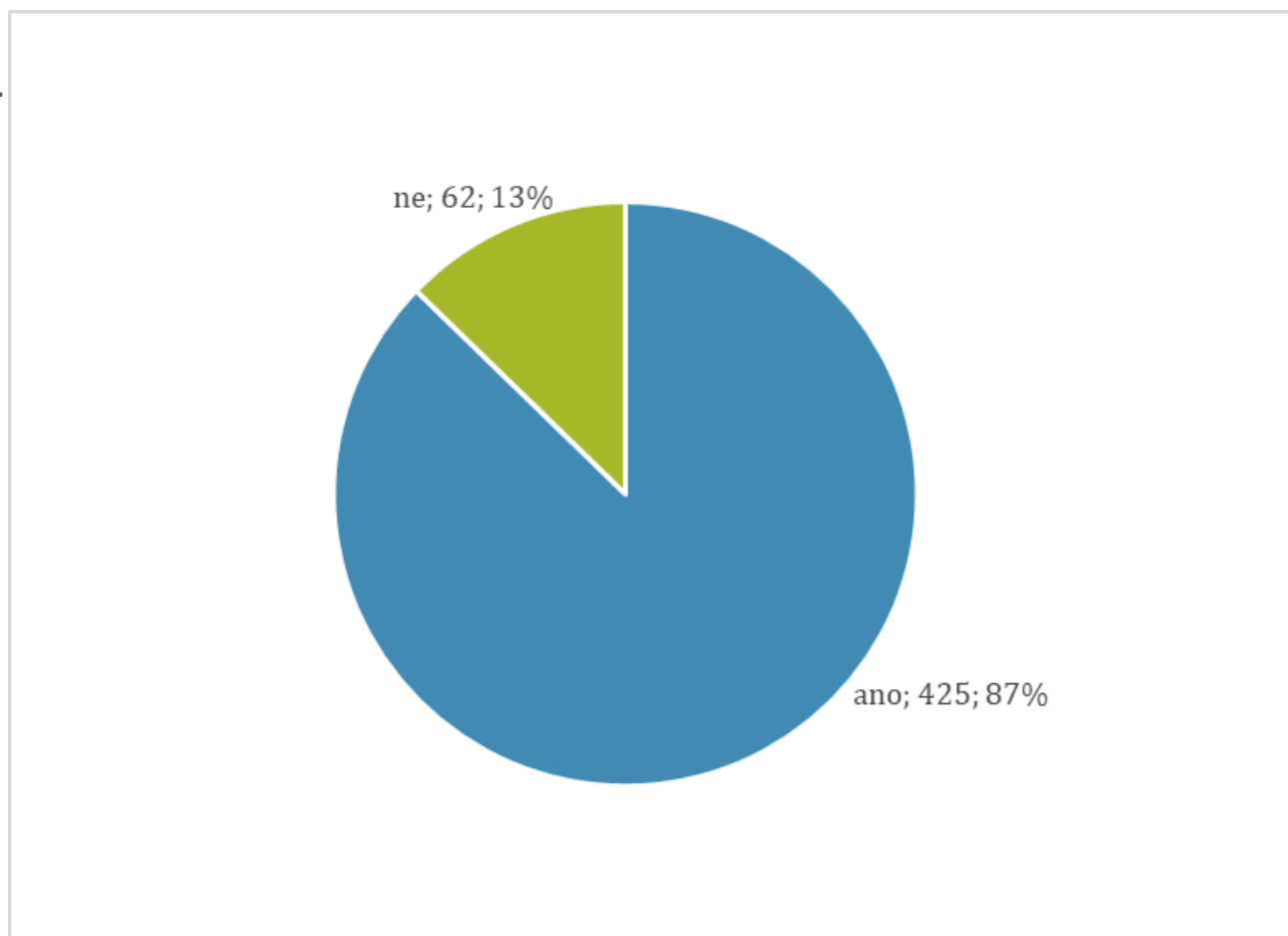
odpověď NE -

výhradně

městské,

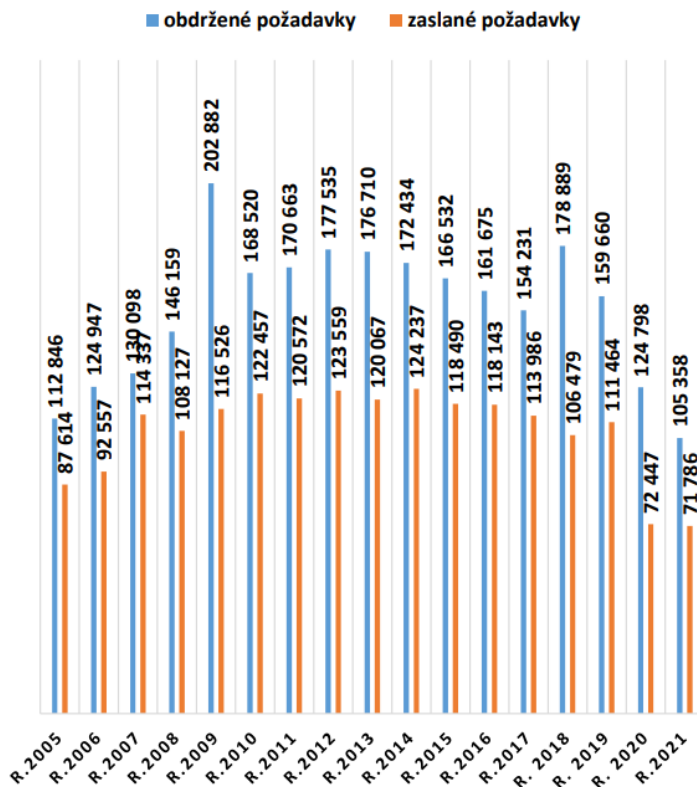
obecní

knihovny

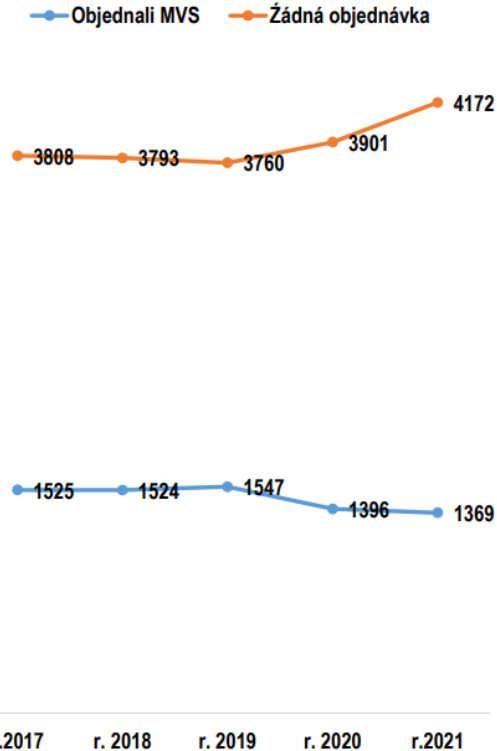

Nabízejí knihovny meziknihovní služby? (statistiky MK)

OBDRŽENÉ A ZASLANÉ POŽADAVKY -
VEŘEJNÉ KNIHOVNY

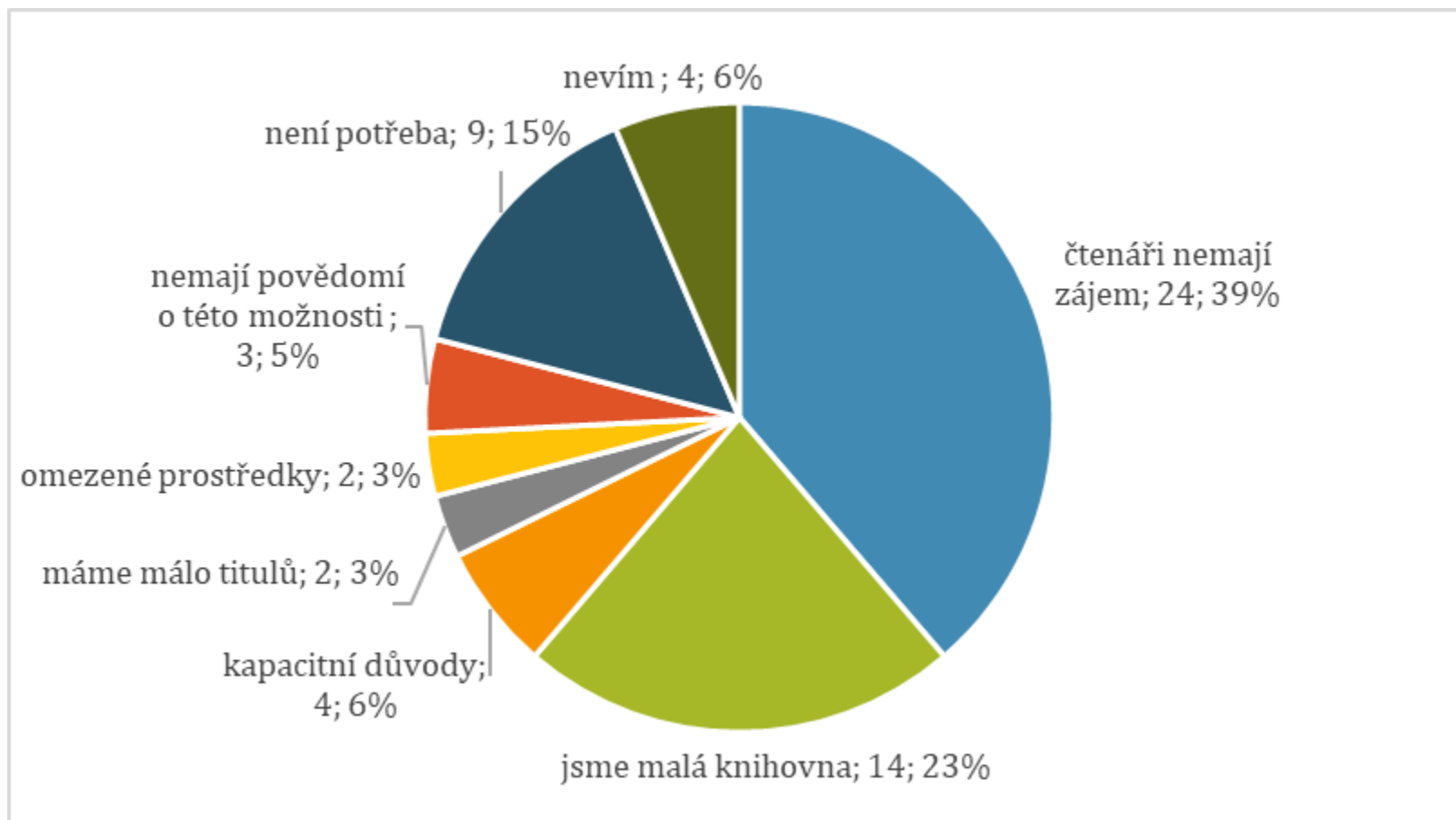

Objednali - neobjednali MVS - veřejné knihovny

MVS provozuje pouze 33 % knihoven

Proč knihovny neposkytují MS (průzkum 2021)

...ale je služba nabízena?

Nové metodické pokyny pro MS

<https://www.nkp.cz/sluzby/mvs-metpokyny>

- metodické pokyny a související dokumenty budou od příštího roku dostupné na **IPK** - vznikne složka pro MS
- postupné doplňování dalších dokumentů použitelných na krajské úrovni
- vytvoření přehledu zdrojů využívaných pro MS
- uvítáme jakékoli nápady a připomínky, co byste v rámci metodiky MS rádi měli k dispozici

Kde jste se s nimi mohli potkat?

- seminář Trendy v poskytování meziknihovních služeb 15. 6. 2022
- KUTMON, Jitka. Trendy v poskytování meziknihovních služeb v ČR. *Lékařská knihovna* [online]. 2022, roč. 27, č. 1-2 [cit. 20.11.2023]. Dostupné z: <https://casopis.nlk.cz/archiv/2022-27-1-2/trendy-v-poskytovani-meziknihovnich-sluzeb-v-cr/>. ISSN 1804-2031.
- Knihovny současnosti 14. 9. 2022, Olomouc – prezentace
- konference Knihovna 9. 1. 2023 – zpráva
- Metodik prakticky 25. 4. 2023, Kutná Hora – prezentace
- MANOUŠKOVÁ, Mária. Nové Metodické pokyny pro meziknihovní služby v České republice. *Duha: Informace o knihách a knihovnách* [online]. 2023, 37(2) [cit. 2023-11-20]. ISSN 1804-4255. Dostupné z: <http://duha.mzk.cz/clanky/nove-metodicke-pokyny-pro-meziknihovni-sluzby-v-ceske-republice>
- Seminář k meziknihovním službám 20. 6. 2023, Liberec – prezentace
- Porada knihovníků profesionálních knihoven Kraje Vysočina 19. 9. 2023, Havlíčkův Brod – prezentace
- Regionální funkce knihoven 2023 22. 11. 2023, Pardubice – prezentace

Co ubylo

- princip okružnosti
- informace o bibliograficko-lokačních zdrojích
- jednotná žádanka
- zasílání faxem a poštou
- používání kódů v komunikaci
- konkrétní formy dokumentu
- příklady a vzory vyplnění žádanky
- souborné katalogy – informace o CEZL, JIB
- lhůta vyřízení požadavku VMS (14 dní)
- seznam zkratk – již nejsou použity v textu nebo jsou přímo vysvětleny
- 10 stran textu :-)

Co přibylo

- definování rolí (NK, krajské, pověřené RF, specializované)
- definování aktuálních pojmů a zkratk
- DNNT
- moderní způsoby komunikace
- zkrácené lhůty pro vyřízení požadavku
- doporučení pro fakturaci

Co je nejdůležitější a stále platné

MS jsou založeny na principech vzájemné spolupráce, reciprocity a solidarity.

Krajské metodické pokyny

- Krajské knihovny jsou krajskými centry meziknihovních služeb. Koordinují a vedou spolupráci knihoven v MS v jednotlivých krajích. Nastavují pravidla postupování žádanek v kraji. **Tvoří metodické pokyny MS pro knihovny v kraji** a školí pracovníky meziknihovních služeb.
- Krajská centra garantují dostupnost regionální produkce knihovních dokumentů pro knihovny v regionu a dostupnost regionální produkce dokumentů pro knihovny v ČR. Shromažďují informace o bibliograficko-lokačních zdrojích vytvářených v regionu i v ČR a zpřístupňují je.

Zdroj: Metodické pokyny pro meziknihovní služby v ČR, bod 2.2

Metodické pokyny Libereckého kraje

- pilotní projekt: Liberecký kraj
- probíhá připomínkování
- uvedení do praxe 2024

Obsah:

- Úvod
- Obecná pravidla MS
- Pravidla MS v Libereckém kraji
- Proces MS
- Školení a podpora v Libereckém kraji

Metodické pokyny pro Liberecký kraj (betaverze)

1 Úvod

Meziknihovní služby (MS) umožňují uživatelům přístup k informacím a dokumentům napříč knihovnami. Obohacují služby uživatelům a tím podporují výzkum, vzdělávání a kulturní rozvoj.

Poskytování MS zvyšuje hodnotu knihovny pro uživatele, přispívá k zajištění rovného přístupu k informacím a vzdělání. MS posilují knihovnickou komunitu a sdílení know-how. Povinnost poskytovat MS a základní rámec MS se řídí zákonem č. 257/2001 Sb. a vyhláškou Ministerstva kultury 88/2002 Sb. Výkon MS upravují [Metodické pokyny pro meziknihovní služby v České republice](#) vydávané Národní knihovnou ČR, a dále metodické pokyny pro jednotlivé kraje vydávané krajskými knihovnami.

2 Obecná pravidla MS

MS jsou založeny na principech vzájemné spolupráce, reciprocity a solidarity.

MS je provozovatel knihovny povinen poskytovat bezplatně s výjimkou reprografických služeb (MRS) a mezinárodních meziknihovních služeb (MMS). U těchto výjimek je oprávněn požadovat úhradu skutečně vynaložených nákladů.

Každá knihovna musí věst o MS evidenci, která musí obsahovat tyto údaje: číslo objednávky nebo požadavku, datum odeslání žádanky, jméno uživatele, způsob a datum vyřízení objednávky nebo požadavku.

V rámci MS by měly být využívány nové komunikační a reprografické technologie všude, kde je to možné.

3 Pravidla MS v Libereckém kraji

Knihovny jsou povinny informovat o meziknihovních službách své uživatele.

Každá knihovna může sama zvolit způsob, jakým přijímá objednávky na MS od svých uživatelů i objednávky z jiných knihoven.

Pro zasílání žádanek mezi knihovnami doporučujeme používat Souborný katalog ČR, Získej ...?

Pro příjem žádanek uživatelů doporučujeme využívat...?

Objednávky knihovny přednostně zasílají do Krajské vědecké knihovny v Liberci, do knihoven v Libereckém kraji a pouze pokud není možné objednávku uspokojit v kraji, zasílají ji do dalších knihoven.

Pokud knihovna vyžaduje úhradu nákladů MRS nebo MMS, kumuluje více objednávek do jedné faktury. Fakturaci doporučujeme 1x ročně.

4 Proces MS

Uživatel v knihovně, ve které má platnou registraci, podá žádost o zprostředkování MS.

Knihovnick ověří, jestli uživatel uvedl správnou citaci dokumentu a jestli je žádost oprávněná (tzn. nemá dokument k dispozici ve svém fondu fyzicky či elektronicky).

Knihovnick vyhledá dokument v Souborném katalogu ČR nebo dalších katalogích a zjistí, kam může zaslat objednávku MS.

Objednávku do 2 provozních dnů odešle dožádané knihovně.

Dožádaná knihovna zpravidla do 2 provozních dnů požadavek na MS vyřídí.

Žadající knihovna je povinna dodržet všechny individuální podmínky, jež stanovila dožádaná knihovna (výpůjční doba, prezenčnost/absenčnost výpůjčky apod.).

Před uplynutím výpůjční lhůty má žadající knihovna právo požádat o její prodloužení. Není však povinností dožádané knihovny tuto žádost akceptovat.

5 Školení a podpora v Libereckém kraji

Krajská vědecká knihovna v Liberci plní roli krajského centra meziknihovních služeb. Je k dispozici pro pomoc a podporu ostatním knihovnám, které potřebují asistenci s meziknihovními službami. Nabízí školení meziknihovních služeb.

Kontakt na metodika:

“Tahák”

- zjednodušený návod pro meziknihovní služby
- potřeba vyplynula ze semináře v Liberci, kterého se účastnily knihovny s nejvyšším počtem objednávek/požadavků
- MS neposkytují především nejmenší knihovny -> když nastane chvíle vyžádání této služby, nemusí si vědět rady -> pomoc i pro nezkušeného knihovníka

„Tahák“ (betaverze)

Přišel uživatel a chce MS z ČR

1. Podal mi uživatel úplné a správné údaje?

ano -> pokračuji na bod č. 2

ne -> vrátím žádost uživateli

2. Mám dokument ve svém fondu? Prohledám svůj katalog.

ne -> pokračuji na bod č. 3

ano -> vrátím žádost uživateli

3. Prohledám Souborný katalog ČR https://aleph.nkp.cz/F/?func=file&file_name=find-b&local_base=skc nebo <https://www.knihovny.cz/>

4. Našel jsem knihu?

ano -> pošlu objednávku takovým způsobem, který vybraná dožádaná knihovna přijímá: přes SK ČR, žádanku na stránkách knihovny, e-mailem... Každá knihovna to má uvedené na svém webu.

ne -> jdu prohledat další zdroje (odkaz). Pokud si nevím rady, poprosím o pomoc svého metodika (kontakt)

5. Přišel mi do knihovny dokument nebo jeho kopie z dožádané knihovny?

dodržím všechny podmínky, které si kladla dožádaná knihovna (výpůjční lhůta, jestli mohu knihu půjčit prezenčně nebo absenčně apod.)

pokud budu knihu posílat poštou zpět, velice pečlivě ji zabalím

Přišel uživatel a chce MS ze zahraničí

1. Podal mi uživatel úplné a správné údaje?

ano -> pokračuji na bod č. 2

ne -> vrátím žádost uživateli

2. Mám dokument ve svém fondu? Prohledám svůj katalog.

ne -> pokračuji na bod č. 3

ano -> vrátím žádost uživateli

3. Je dokument v ČR? Prohledám Souborný katalog ČR https://aleph.nkp.cz/F/?func=file&file_name=find-b&local_base=skc nebo <https://www.knihovny.cz/>

ano -> pošlu objednávku takovým způsobem, který dožádaná knihovna přijme: přes SK ČR, žádanku na stránkách knihovny, e-mailem... Každá knihovna to má uvedené na svém webu.

ne -> zašlu objednávku na mezinárodní meziknihovní službu Národní knihovně ČR (info - 221663202 nebo ill@nkp.cz)

4. Přišel mi do knihovny dokument nebo jeho kopie z dožádané knihovny?

dodržím všechny podmínky, které si kladla dožádaná knihovna (výpůjční lhůta, jestli mohu knihu půjčit prezenčně nebo absenčně apod.)

Neváhejte se na nás obrátit!

- domácí meziknihovní služby: e-mail mvs@nkp.cz
- zahraniční meziknihovní služby: e-mail ill@nkp.cz
- PhDr. Anna Nerglová
- tel.: +420 221 663 657

- Mgr. Marcela Freimuthová
- e-mail: mvs@kvkli.cz
- tel.: +420 482 412 125

Děkujeme za pozornost!